

2011
KOBİ
MDP

2011 KOBİ MALİ DESTEK PROGRAMI

Karşıt Durum Etki Değerlendirmesi Raporu

T.C. KUZAY ANADOLU KALKINMA AJANSI
NORTH ANATOLIAN DEVELOPMENT AGENCY

Bölgenin Pusulası, Özgün Fikirlerin Referans Noktası

2011 KOBİ MALİ DESTEK PROGRAMI

Karşıt Durum Etki Değerlendirmesi Raporu

2017 / KASTAMONU

Bu belge, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından bastırılmıştır.

Belge No : 2017-RP-1/108
Revizyon No : 00
Revizyon Tarihi : -
ISBN : 978-605-9635-56-1
1. Basım, Mayıs 2017
Editör(ler) : Semih KAYA
İzleme ve Değerlendirme Birimi
Birim Başkanı
Tasarım : Sinan KACIR
Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü
Kurumsal Yönetim Birimi
Basım Yeri : Hürriyet Matbaası
5501 Sokak No: 6 Kat: 1 Tuna Mah.
Çamdibi / İZMİR
Tel: (0232) 435 69 69 (pbx)

Matbaa Sertifika No : 17925

Bu belgenin her türlü yayın hakkı Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı'na aittir.

Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı'nın izni olmadan, eğitim ve tanıtım amaçlı da olsa hiçbir şekilde bu belgenin tümü veya bir kısmı yayınlanamaz ve çoğaltılamaz.

T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı

Telefon : +90 366 212 58 52
Faks : +90 366 212 58 55
İnternet Adresi : www.kuzka.gov.tr
E-posta : bilgi@kuzka.gov.tr
Adres : Cebrail Mah. Saray Sk. No: 1 37200 Kastamonu

www.kuzka.gov.tr

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ.....	vii
GİRİŞ.....	1
1. KOBİ MDP BİLGİLERİ.....	5
2. KARŞIT DURUM ETKİ DEĞERLENDİRME YÖNTEMİ.....	13
3. YÖNTEM	21
4. SONUÇLAR.....	31
5. ÖNERİLER.....	39
KAYNAKÇA.....	43
EKLER	47

TABLÖLAR

Tablo 1: KOBİ MDP Künyesi.....	5
Tablo 2: Kalkınma Ajansları Tarafından PTÇ Yöntemiyle Sağlanan Desteklerin Karşıt Durum Etki Analizi Mantıksal Modellemesi	16
Tablo 3: Analiz Dışı Bırakma Kriterleri	23
Tablo 4: Analize Dahiliyet Dağılımı	23
Tablo 5: Analizde Kullanılması Planlanmış Değişkenler	24
Tablo 6: Analizde Kullanılan Değişkenler	25
Tablo 7: 2011 Yılında Destek Alma Durumu İçin Probit Model (probit ve dprobit).....	25
Tablo 8: Eşleşme Öncesi ve Sonrası için Tanımlayıcı İstatistikler	27
Tablo 9: 2014 ve 2011 Yılları Arasındaki Net Satışlardaki Değişim için Ortalama Müdahale Etkisi	32
Tablo 10: 2014 ve 2011 Yılları Arasındaki Çalışan Sayısındaki Değişim için Ortalama Müdahale Etkisi	33

GRAFİKLER

Grafik 1 Eğilim Skoru Dağılımı için Kernel Density Grafikleri.....	26
Grafik 2 Net Satışlardaki Değişim	31
Grafik 3 İstihdamdaki Değişim	34

ŞEKİLLER

Şekil 1 Bölge Planı-Mali Destek Programı İlişkisi	6
Şekil 2 Değerlendirme Sonrası Başarı Durumu	7
Şekil 3 Program Gerçekleşme Tutarları	7
Şekil 4 Teknoloji Düzeyi Dağılımları	8
Şekil 5 Firma Ölçeği - Desteklenme İlişkisi	8
Şekil 6 Projelerin Sektör Dağılımları.....	8
Şekil 7 Sözleşme İmzalanan Projelerin NACE Düzey 2 Dağılımı	9
Şekil 8 Etki Analiz Yöntemleri Hiyerarşisi	14
Şekil 9 Farkın Farkı Yöntemi	15
Şekil 10 Anket Cevaplanma Sayıları.....	22
Şekil 11 Ajans Desteğinin Katkısalılığı.....	34
Şekil 12 Desteklenmeyen Firmaların Yatırım Kararları	35
Şekil 13 Başvuru Sürecinde En Fazla Zorlanılan Alan	35
Şekil 14 Projenizi Kim Hazırladı?	35
Şekil 15 Tercih Edilen Destek Çeşidi Sıralaması	36
Şekil 16 KUZKA Desteklerine Başvurma Durumu	36

KISALTMALAR

Ajans	: Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı
ASVAPP	: l'Associazione per lo Sviluppo della Valutazione e l'Analisi delle Politiche Pubbliche
KAYS	: Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi
KUZKA	: Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı
MDP	: Mali Destek Programı
NACE	: Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SMMM	: Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir
TSO	: Ticaret ve Sanayi Odası
TUBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

2011 KOBİ MALİ DESTEK PROGRAMI

Karşıt Durum Etki Değerlendirmesi Raporu

ETKİ DEĞERLENDİRMESİ ÇALIŞMA GRUBU

(soyadı alfabetik sırasına göre)

Semih KAYA

İzleme ve Değerlendirme Birimi
Birim Başkanı

Mehmet Uğur SERİN

Program Yönetim Birimi
Uzman

Özgür Yücel YAKAR

Kastamonu Yatırım Destek Ofisi
Uzman

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar kadar önemli bir diğer çıktı çalışma süresince kurulan işbirliği ağıdır. Bu noktada, çalışma boyunca gösterdikleri ilgi ve katkılar için Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı'nda çalışan tüm mesai arkadaşlarımıza, TÜİK Kastamonu Bölge Müdürü Sevgi ALTINBAŞ ve ekibine, değerli yorumları için Kalkınma Bakanlığı Planlama Uzmanı Mustafa Caner MEYDAN'a, TUBİTAK Girişimcilik Destekleme Grubu Yürütme Komitesi Sekreteri Dr. Vedat Sinan TANDOĞAN'a, TUBİTAK Bilimsel Programlar Uzmanı Dr. Alp Eren YURTSEVEN'e, Prof. Dr. Alberto MARTINI ve ASVAPP ekibine ve Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Uzman personeli Hatice Şölen MAİLOĞLU'na Etki Analizi Çalışma Grubu olarak teşekkür ederiz.

ŞUBAT 2017

YÖNETİCİ ÖZETİ

Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (KUZA), 2011 yılında ilan ettiği KOBİ Mali Destek Programı ile TR82 Bölgesinde faaliyet gösteren işletmelerin, kapasitelerini, bilgi birikimlerini ve pazar etkinliklerini artırmak suretiyle rekabet güçlerini iyileştirmeyi ve yeni istihdam yaratmalarını sağlamayı amaçlamıştır. Bu kapsamda, belirlenen 7 öncelik alanına hizmet edecek projeler teklif çağrısı usulüyle toplanarak değerlendirilmiştir. Başvuru yapan 164 projeden, başarılı olan 54 proje ile destek sözleşmesi imzalanmıştır. Söz konusu 54 projenin 52'si başarıyla tamamlanmış 2 proje uygulama sürecinde karşılıklı fesih edilmiştir.

Bu çalışma, KUZA'nın TR82 Bölgesinde uyguladığı ilk program olan KOBİ Mali Destek Programının, destek alan firmalar özelinde, bölgede oluşturduğu ekonomik etkiyi ölçülmeyi amaçlamaktadır. Analiz, uygulandığı zaman açısından bir program sonrası (ex-post) çalışmadır. Çalışmanın kavramsal çerçevesi, anket soruları, sonuçların analizi, raporlama vb. süreçler tamamen KUZA bünyesinde oluşturulan Etki Analizi Çalışma Grubu tarafından, saha çalışması ise yine KUZA ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Kastamonu Bölge Müdürlüğü tarafından yapılmıştır. Bu açıdan bakıldığında yapılan analiz bir kurum içi (in-house) çalışma niteliğindedir.

Çalışmada analiz metodu olarak Karşıt Durum Etki Analizi Yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde destek alan her bir firma ile benzer özellikleri taşıyan destek almayan firma(lar) karşılaştırılmaktadır. Böylece, iki grup arasında belirlenen yıllar içindeki değişim gözlemlenerek program sonrasında firmalara sağlanan desteğin yarattığı saf etki ölçülmek istenmektedir. Bu noktada, çalışmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla, örneklem oluşturmak yerine popülasyonun tamamı yani 2011 yılında bölgede faal olan bütün imalat işletmeleri analize dahil edilmiştir. Analiz için gerekli veriler anket yolu ile temin edilmiştir. Bu verilerden net satış, çalışan sayısı ve ihracat miktarları (bağımsız değişkenler) için firmaların idari kayıtları esas alınmıştır. Bu kapsamda, bölgede bulunan Ticaret ve Sanayi Odalarına kayıtlı 762 imalat işletmesinin 444'ü TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü tarafından yüz yüze ziyaret edilmiştir. Geriye kalan 318 işletmeye ise posta yolu ile anket soruları gönderilmiştir.

Yüz yüze ziyaretler ve posta yolu ile elde edilen veriler bir istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, KOBİ Mali Destek Programı kapsamında desteklenen firmaların 2011-2014 yılları arasında Net Satışlarını ortalama 2.436.316,74 TL (%83) arttırdıkları ve ortalama 11,59 (%34) kişi ek personel istihdam ettikleri gözlemlenmiştir. Aynı dönemde destek almayan firmaların ise Net Satışlarını ortalama 1.088.681,27 TL(%34) arttırdıkları ve ortalama 3,41(%9) kişi ek personel istihdam ettikleri gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, destek alan firmaların net satışlarında oluşan değişimin 1.347.635,47 TL'lik (%46) kısmının ve yine firma başına istihdam edilen 8,49 (%24) kişinin program kapsamında yaratılan etki sonucu olduğu bulunmuştur.

Bu analize ek olarak, KOBİ Mali Destek Programının destek alan firmaların %82'sinin yatırım kararlarına olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Program kapsamında destek alamayan firmaların %70'i ise yatırım kararlarında değişikliğe gitmiştir. Bu sonuç KOBİ Mali Destek Programının destek alan firmalarda olduğu gibi destek alamayan firmalarında yatırım kararına doğrudan etki ettiğini göstermektedir. KUZA'nın

sunabileceği destek mekanizmaları sorulduğunda, hibe mekanizması firmalar tarafından en çok talep edilen destek olarak öne çıktığı, bunu faizsiz kredi desteği, faiz desteği, mesleki ve teknik danışmanlık desteklerinin izlediği gözlemlenmiştir. Başvuru yapan firmaların yarısından fazlası programa başvuru süresinin kısa olması ve istenilen evrak sayısının fazlalığı nedeniyle zorluk çektiklerini beyan etmişlerdir. Ayrıca destek alan firmaların %93'ü, destek alamayan firmaların %85'i ve Ajans desteklerine hiç başvurmayan firmaların %77'si destek almak için Ajans'a başvuruda bulunmayı düşünmektedir.

GİRİŞ

Türkiye’de Kalkınma Ajanslarının kuruluş süreci 8 Şubat 2006 tarih ve 26074 Sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren, 5449 Sayılı 'Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun' ile başlamıştır. Bu çerçevede, 81 ili kapsayacak şekilde İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması esas alınarak, Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda, ulusal düzeyde 26 Düzey 2 Bölgesinde Kalkınma Ajansları kurulmuştur. T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (KUZA), 25 Temmuz 2009 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile TR82 Düzey 2 Bölgesinde (Çankırı, Kastamonu, Sinop İlleri) kurulmuş, tüzel kişiliği haiz bir kamu kuruluşudur.

Bahsi geçen Kanunda, kalkınma ajanslarının kuruluş amacı; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgelerarası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak olarak belirlenmiştir.

Ajansımız faaliyetlerine başladığı 2010 yılından bugüne kadar Bölgemizde 4 proje teklif çağrısına çıkmış, bu kapsamda 8 farklı mali destek programı ve 1 adet güdümlü proje desteği ilan etmiştir. Ayrıca 3 adet doğrudan faaliyet mali destek programı uygulanmıştır.

Proje teklif çağrısı yoluyla ilan edilen 8 mali destek programının 5’i kar amacı güden, 3’ü ise kar amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlara yönelik olarak tasarlanmıştır. Bu programlar kapsamında TR82 Bölgesine aktarılması taahhüt edilen hibe desteği büyüklüğü 75 milyon TL’dir. Proje sahiplerinin kendi katkıları da (eş finansman) dikkate alındığında bölgede harekete geçirilen/geçirilmesi öngörülen kaynak büyüklüğü ise 147 milyon TL’nin üzerindedir. Bununla beraber, tamamlanan 3 adet Doğrudan Faaliyet Mali Desteği programı kapsamında da 18 projeye 850 bin TL büyüklüğünde hibe desteği sağlanmıştır.

Bu mali destek programlarının öncelik alanları, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan, Ajans Yönetim Kurulu tarafından kabul edilen ve Kalkınma Bakanlığı tarafından onaylanan TR82 Bölgesi 2011-2013 ve 2014-2023 Bölge Planları esas alınarak belirlenmiştir. TR82 Bölgesinin kalkınmasına dair stratejik çerçeveyi ortaya koyan Bölge Planlarının ortak vizyonu, 'Sürekli üreten, birlikte yükselen, doğal dokusuyla fark yaratan Kuzey Anadolu' olarak belirlenmiştir.

2011 yılında ilan edilen KOBİ Mali Destek Programı ile TR82 Bölgesinde faaliyet gösteren işletmelerin, kapasitelerinin, bilgi birikimlerinin ve pazar etkinliklerinin artırılması suretiyle rekabet güçlerinin iyileştirilmesi ve yeni istihdam yaratmalarının sağlanması amaçlanmıştır.

Bu çalışma, 2011 yılı içerisinde ilan edilen ve 2012 yılında uygulanan KOBİ Mali Destek Programının TR82 Bölgesinde yarattığı ekonomik etkilerin, karşıt durum etki değerlendirme yöntemi kullanılarak değerlendirilmesi ve bu değerlendirmenin temel alınarak Ajans mali destek programlarının daha verimli ve etkin bir şekilde tasarlanması ve uygulanmasına yönelik önerilerin sunulmasını amaçlamaktadır.

KOBİ MDP BİLGİLERİ

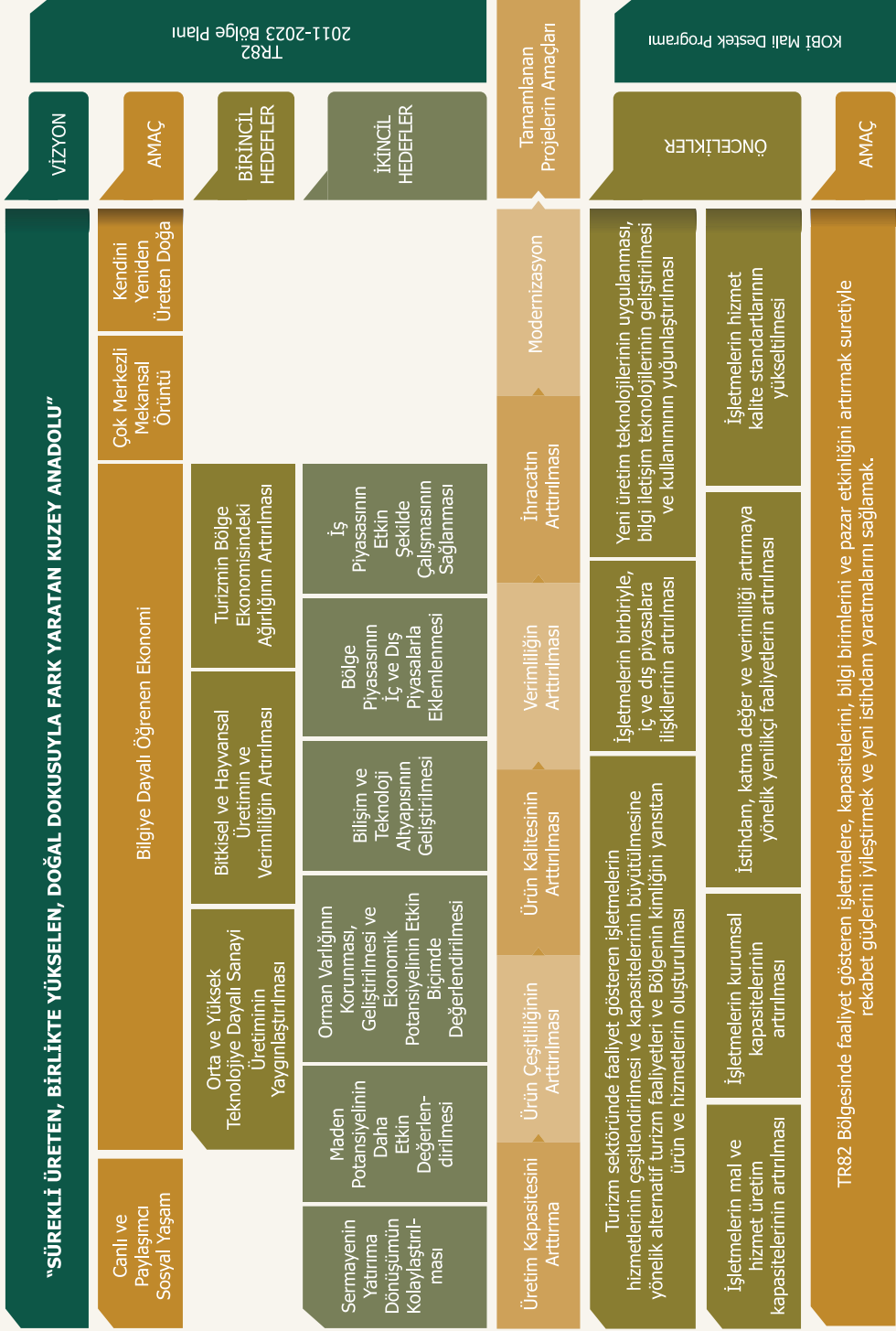
1

1. KOBİ MDP BİLGİLERİ

Tablo 1: KOBİ MDP Künyesi

2011 Yılı Proje Teklif Çağrısı KOBİ Mali Destek Programı Künyesi ¹		
Programın Adı	KOBİ Mali Destek Programı	
Programın Referans Numarası	TR82/11/KOBİ	
Programın Amacı	TR82 Bölgesinde faaliyet gösteren işletmelere, kapasitelerini, bilgi birikimlerini ve pazar etkinliklerini artırmak suretiyle rekabet güçlerini iyileştirmek ve yeni istihdam yaratmalarını sağlamak	
Programın Öncelikleri	Öncelik 1: İşletmelerin mal ve hizmet üretim kapasitelerinin artırılması, Öncelik 2: İşletmelerin kurumsal kapasitelerinin artırılması, Öncelik 3: İstihdam, katma değer ve verimliliği artırmaya yönelik yenilikçi faaliyetlerin artırılması, Öncelik 4: İşletmelerin hizmet kalite standartlarının yükseltilmesi, Öncelik 5: Yeni üretim teknolojilerinin uygulanması, bilgi iletişim teknolojilerinin geliştirilmesi ve kullanımının yoğunlaştırılması, Öncelik 6: İşletmelerin birbirleriyle, iç ve dış piyasalarla ilişkilerinin artırılması, Öncelik 7: Turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin hizmetlerinin çeşitlendirmesine ve kapasitelerinin büyütülmesine yönelik alternatif turizm faaliyetleri ve Bölgenin kimliğini yansıtan ürün ve hizmetlerin oluşturulması.	
Program Destek Bütçesi	11.500.000 TL	
Proje Başına Mali Destek Tutarı	Asgari	25.000 TL
	Azami	400.000 TL
Proje Başına Mali Destek Oranı	Asgari	%25
	Azami	%50
Süre	Azami 9 ay	
Uygun Başvuru Sahipleri	Merkez Şubeleri TR82 Bölgesinde yer alan Ticaret ve Sanayi Odası veya Esnaf ve Sanatkarlar Odasına kayıtlı KOBİ statüsündeki işletmeler.	
Son Başvuru Tarihi	19 Ağustos 2011	
Program Kapanış Tarihi	2 Ekim 2013	

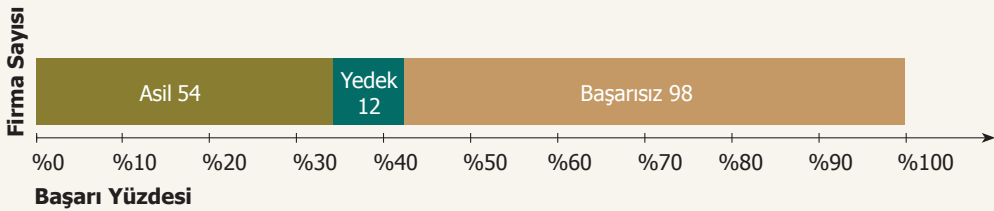
1 KOBİ Mali Destek Programı Başvuru Rehberi

Şekil 1: Bölge Planı-Mali Destek Programı İlişkisi

Kaynak: KUZKA 2011-2013 Bölge Planı, KOBİ MDP Rehberi, Proje Başvuru Formları

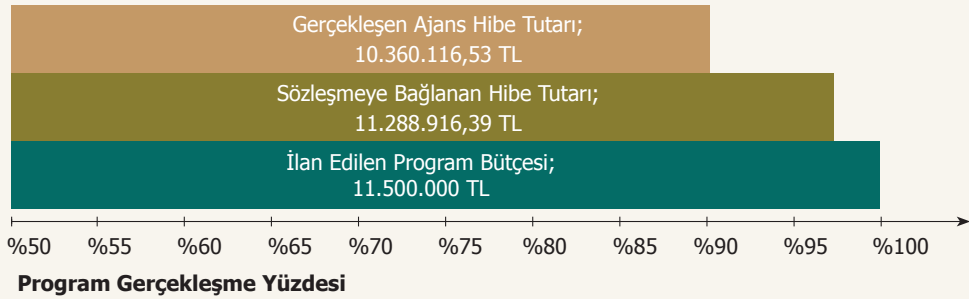
KOBİ Mali Destek Programı, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan ve 2011-2013 yıllarını kapsayan TR82 Bölge Planı'nda belirlenmiş "Sürekli Üreten, Birlikte Yükselen, Doğal Dokusuyla Fark Yaratan Kuzey Anadolu" vizyonunun gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla oluşturulmuştur. KOBİ MDP'nin program amaç ve öncelikleri Bölge Planının "Bilgiye Dayalı Öğrenen Ekonomi" amacını gerçekleştirmeye yönelik belirlenen birincil ve ikincil hedefler ışığında oluşturulmuştur. Merkez Şubeleri TR82 Bölgesinde yer alan Ticaret ve Sanayi Odası veya Esnaf ve Sanatkarlar Odasına kayıtlı KOBİ statüsündeki işletmelerin başvurusuna açık olan program 19 Ağustos 2011 tarihinde ilan edilmiş 2 Ekim 2013 tarihinde destek alan projelerin faaliyetlerini tamamlamasıyla kapanmıştır.

KOBİ Mali Destek Programına başvuru yapan 164 projeden, başarılı olan 54'ü ile destek sözleşmesi imzalanmıştır. Söz konusu 54 projenin 52'si başarıyla tamamlanmış 2 proje ise uygulama süresi içerisinde karşılıklı fesih edilmiştir. Programın genel bilgileri Tablo 1-KOBİ MDP Program Künyesinde gösterilmektedir.

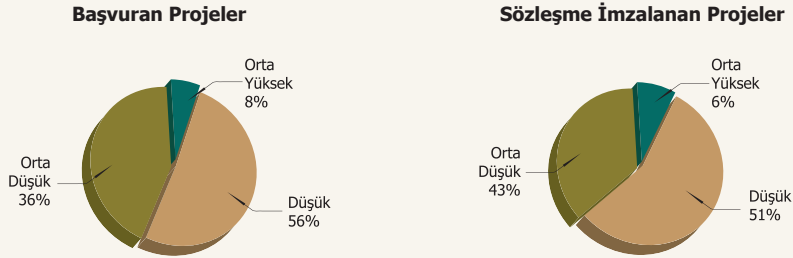
Şekil 2: Değerlendirme Sonrası Başarı Durumu

Uygulama süreci sonunda Destek sözleşmesi imzalanan 52 projeye ortalama 200 Bin TL hibe ödemesi yapılmıştır. Böylece, ilan edilen program bütçesi ile dağıtılması taahhüt edilen hibenin %90'ı proje sahibi firmalara kullanılmıştır.

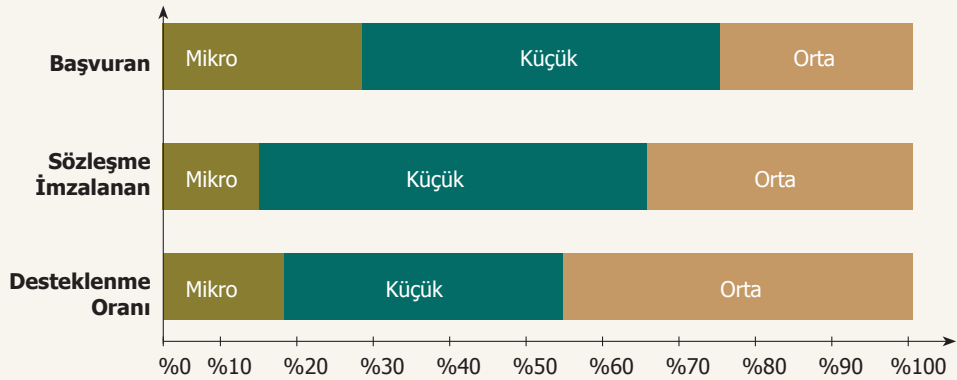
Şekil 3: Program Gerçekleşme Tutarları

KOBİ Mali Destek Programına başvuru yapan 164 projenin NACE Rev.2'ye göre (Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması) yapılan Teknoloji Düzeyi Sınıflandırması Şekil 4'de yer almaktadır. Buna göre, başvuru yapılan proje konularının neredeyse tamamına yakını düşük, orta-düşük teknoloji üretim konularını kapsamaktadır. Sözleşme imzalanan projeler içinde söz konusu oran benzerlik göstermektedir.

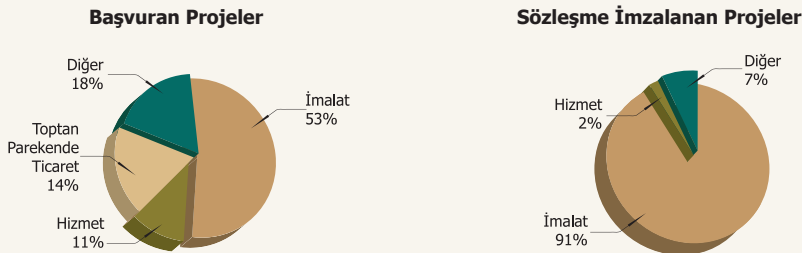
Şekil 4: Teknoloji Düzeyi Dağılımları

Firma ölçeği ile desteklenme ilişkisi incelendiğinde, başvuru yapan orta büyüklükteki firmaların mikro ve küçük ölçekte yer alan firmalara göre destek alma şanslarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Nitekim bu sonuç daha genelleştirilerek, firma büyüklüğü ve desteklenme ilişkisinde pozitif bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşılabilir.

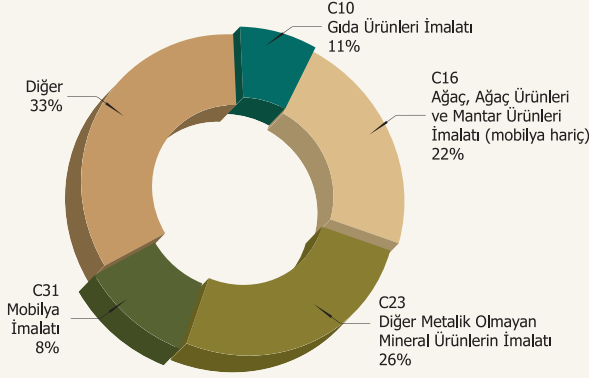
Şekil 5: Firma Ölçeği - Desteklenme İlişkisi

Desteğe başvuran ve sözleşme imzalanan firmaların faaliyet gösterdikleri sektörler NACE Rev.2'ye göre sınıflandırıldığında, imalat sektöründe yer alan firmaların destek alma ihtimalinin diğer sektörlerle oranla gözle görülür bir şekilde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu sonuç ile imalat sektörü tarafından sunulan proje tekliflerinin program öncelikleriyle daha uyumlu oldukları dolayısıyla bu durumun destek alma sürecinde firmalara avantaj sağladığı söylenebilir.

Şekil 6: Projelerin Sektör Dağılımları

KOBİ Mali Destek Programı kapsamında sözleşme imzalanan imalat firmalarının üçte ikisi Şekil 7’de yer alan 4 sektör tarafından oluşturulmaktadır. Bu sektörler, ağaç, mobilya ve inşaat tuğlası üretimi gibi görece emek yoğun ve düşük teknoloji düzeyine sahip imalat firmalarından oluşmaktadır.

Şekil 7: Sözleşme İmzalanan Projelerin NACE Düzey 2 Dağılımı

KARŞIT DURUM ETKİ DEĞERLENDİRME YÖNTEMİ

2

2. KARŞIT DURUM ETKİ DEĞERLENDİRME YÖNTEMİ

Kamu kesimi tarafından sağlanan destekler belli bir kamusal amaç ve hedefe yönelik tasarlanmaktadır. Bu noktada sağlanan desteklerin hedef grup üzerinde oluşturduğu değişim, müdahalenin elverişliliğine göre, nitel ve nicel yöntemler kullanılarak gözlemlenebilmektedir. Böylece, elde edilen sonuçlar politika yapıcılara objektif bir şekilde sunulurken karar alma sürecinde önemli bir girdi olarak kullanılmaktadır.

Program değerlendirmesinin yapılabilmesi için kullanılan girdilerin ve elde edilen çıktılarının açık ve ölçülebilir göstergeler ile tanımlanabilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, program sonrası elde edilmek istenilen değişimin tanımlanması, kısacası müdahalenin bir hedefinin olması zorunludur. Bu aşamada, değerlendirmeyi izleme sürecinden ayıran nokta değerlendirmenin, hedeflerdeki değişikliklerin yalnızca yapılan müdahaleden kaynaklandığını ispatlamaya çalışmasıdır².

Etki analizi, yapılan müdahalenin gözlemlenebilir değişkenler (dağıtılan hibe, destek verilen firma sayısı vb. performans göstergeleri) üzerine etkisini araştıran çalışmalardan farklı olarak gözlemlenemeyen değişkenleri de (mevsimsel etkiler, ekonomik trendler, doğal gelişim vb.) dikkate almalıdır. Bu aşamada, desteğin etkisi destek alan firmaların bu firmalarla benzer özelliklere sahip ancak destek almayan diğer firmaların aynı zaman dilimi içerisinde gösterdikleri gelişmeler ile karşılaştırılmasıyla elde edilebilir. Bu yöntem literatürde karşıt durum etki analizi yöntemi olarak tanımlanmaktadır³.

Karşıt durum etki değerlendirme yöntemi politika geliştirilirken "Kamu kaynağı ile yatırımları teşvik etmeye değer mi?" ve "Hangi tür kurum, kuruluş veya işletmeleri ne tür politika enstrümanı ile teşvik etmek daha etkilidir?" sorularına cevap verebilen bir yöntemdir⁴.

Karşıt durum etki analizi yöntemi kullanılırken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta destek alan her bir firmaya karşılık seçilecek destek al(a)mayan firma(lar)dır. Analizin güvenilirliği için karşılaştırılacak firmalar birbirine mümkün olduğunca benzer olmalıdır. Bu aşamada karşılaşılabilecek en büyük sorun seçim yanlılığına (selection bias) düşmektir. Şekil 8'de gösterildiği üzere, bu riskten kaçınmak için kullanılacak yöntemler deneysel ve yarı-deneysel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kullanılacak metodun deneysellik seviyesi arttıkça seçim yanlılığına düşme ihtimali düşmektedir.

Bu çalışma uygulanma zamanı açısından bir program sonrası analiz olması sebebiyle deneysel yöntem olan rastgele seçim yöntemi uygulanamamıştır. Bu nedenle aynı zamanda yarı-deneysel analiz yöntemlerinden olan Eğilim Skoru Eşleştirme ve Farkın Farkı yöntemleri çalışmada beraber kullanılmıştır.

² The World Bank, 2010:8

³ ASVAPP, 2012:16

⁴ ASVAPP, 2012:5

Şekil 8: Etki Analiz Yöntemleri Hiyerarşisi

2.1. Eğilim Skoru Eşleştirme (Propensity Score Matching) Yöntemi

Destek sağlayıcı kurumun yaptığı müdahalede tüm destek alan ile destek alamayan birimlerin hepsini karşılaştırmak yerine, istatistiksel eşleme ile birbirine benzeyen müdahale edilmiş ve edilmemiş birim çiftleri oluşturulur ve karşılaştırma yalnızca bu çiftler içinde yapılır. Yani her bir destek alan birime karşılık ona benzeyen destek almayan en az bir birim eşleştirilir. Bu eşleştirme her iki tarafında, daha önceden belirlenmiş değişkenler ışığında program başlangıcında destek alma ihtimalleri probit veya logit regresyonu ortalaması hesaplanarak tahmin edilir.

Eğilim skoru eşleştirmesini gerçekleştirmek için kullanılan başlıca teknikler şunlardır⁵:

- **En yakın mevcut uygunluk (Nearest available matching)**, buna göre her bir müdahale edilmiş birim en benzer başlangıç özelliklerine sahip tek bir müdahale edilmemiş birim ile eşleştirilir
- **Kaliper veya yarıçap eşleştirmesi (Calliper or radius matching)**, her bir müdahale edilmiş birimin belirli bir tolerans aralığında bir eğilim skoruna sahip olan tüm müdahale edilmemiş birimler ile eşleştirilir.
- **Çekirdek eşleştirme (Kernel Matching)**, her müdahale edilen birimin sonucunun, müdahale edilmemiş birimlerin sonuçlarının ağırlıklı ortalamaları ile karşılaştırılması sonu eşleştirilir.
- **Tabakalaştırma veya aralık eşleştirmesi (Stratification or interval matching)**, belirlenen herbir aralıkta, müdahale edilmiş ve müdahale edilmemiş birimler arasındaki sonuçların ortalama farkı alınarak hesaplanır. Bu eşleştirmede müdahalenin etkisi, aralık etkisi tahminlerinin ağırlıklı ortalaması ile verilir.

⁵ Avrupa Birliği

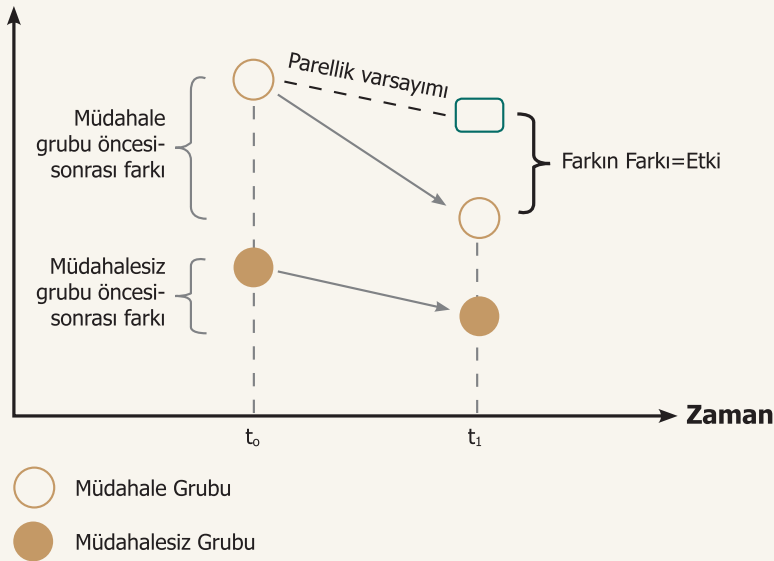
Eğilim skoru eşleştirmesi ancak, müdahale edilen grupların ve müdahale edilmemiş grupların eğilim skorları arasında belirli bir derecede örtüşme olması durumunda mümkün olabilir. Bu örtüşme "ortak destek alanı"⁶ olarak adlandırılır ve bu durumun varlığı yöntemin tutarlılığı için çok önemlidir⁷.

2.2. Farkın Farkı (Difference in Difference) Yöntemi

Bir politikanın belirli bir hedef çıktı üzerindeki etkisi, zaman (müdahale öncesi ve sonrası) ve değerlendirme konusu arasındaki (müdahale edilen ve edilmeyen) farkın bulunmasıyla mümkündür. Farkın farkı yöntemi etkinin, destek alan ve almayan birimlerin müdahale öncesi farkının müdahale sonrası farktan çıkarılması ile elde edileceğini savunur. Ancak, müdahale edilen ve edilmeyen birimler arasındaki farklılık tek başına seçim yanılgılarını ortadan kaldırmaz. Bu noktada karşılaştırılan birimlerin benzer özellikleri taşıması önemlidir. Bu nedenle farkın farkı yöntemi eğilim skoru eşleştirme yöntemi ile beraber kullanılmaktadır. Böylece, benzer özellikteki birimlerin zaman içinde yaşadıkları değişim gözlenerek seçim yanılgısı azaltılmaya çalışılır (Bknz. Şekil 9).

Farkın farkı yönteminde, müdahale ve karşılaştırma gruplarının zaman içerisinde fazla değişkenlik göstermeyeceği ya da karakteristiklerinde ciddi bir fark olmayacağı varsayılmaktadır. Diğer bir deyişle, müdahale ve karşılaştırma gruplarının müdahalesiz durumda farklarının beklenen değerinin müdahale sonrası durumun beklenen değerine eşit olduğu varsayılmaktadır. Bu varsayıma eşit yönelim (equal trends) veya paralellik varsayımı denilmektedir⁸.

Sonuç

○ Müdahale Grubu

● Müdahalesiz Grubu

Şekil 9: Farkın Farkı Yöntemi

Kaynak: Meydan, 2014:60

6 Ortak destek alanı: Kontrol grubunun en yüksek eğilim skoruna sahip firmadan daha yüksek eğilim skoru olan müdahale grubundaki firmalarının ve kontrol grubunun en düşük eğilim skoruna sahip firmadan daha düşük eğilim skoru olan müdahale firmalarının eşleştirmeye dahil edilmemesi.

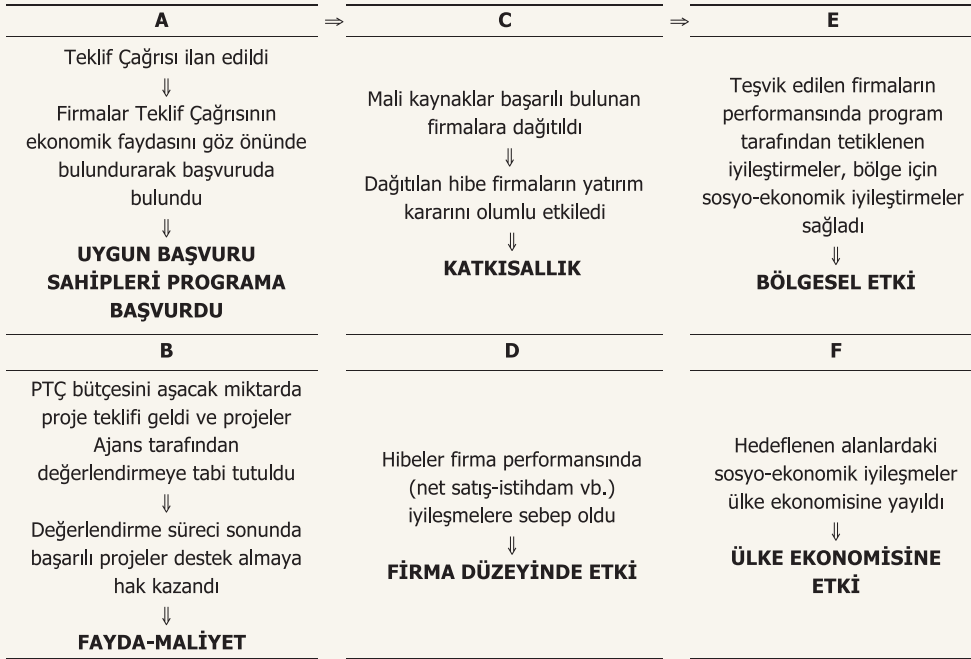
7 Avrupa Birliği

8 Meydan, 2014: 60

2.3. Karşıt Durum Etki Analizi Mantıksal Modellemesi

Tablo 2’de Kalkınma Ajansları tarafından Proje Teklif Çağrısı yöntemi kullanılarak sağlanan desteklerin etki analizi için oluşturulan mantıksal modelleme gösterilmektedir. Bu modele göre, A aşamasında gösterildiği üzere, bir mali destek programının başarı koşulu öncelikle potansiyel faydalanıcılara duyurulmasıyla başlar. Desteğin faydalanıcılara getirisi desteğe başvurma maliyetinden yüksek ise potansiyel faydalanıcıların doğal olarak desteğe başvurması beklenir. Ancak, çağrı sürecinin etkili bir şekilde yürütülerek bütün kaynağın başvuran firmalara dağıtılması mali destek programının başarılı olduğu anlamına gelmez. Nitekim çoğu izleme ve değerlendirme raporları bu sürece odaklanmasına rağmen bu aşamada elde edilen çıktıları ölçmek tek başına bir anlam ifade etmemektedir.

Tablo 2: Kalkınma Ajansları Tarafından PTÇ Yöntemiyle Sağlanan Desteklerin Karşıt Durum Etki Analizi Mantıksal Modellemesi⁹

B aşaması ancak programa olan talebin program bütçesinden fazla olması durumunda gerçekleşecektir. Programa başvurup bütçe kısıtı nedeniyle destek alamayan firmalar destek alan firmalarla benzer yatırım yapma motivasyonuna sahiptirler. Firmalara sağlanan desteğin arındırılmış etkisini ölçebilmek için programa başvurup destek alamayan firmalardan elde edilen veriler programa hiç başvurmayan firmalardan elde edilenden daha güvenilirdir.

Eleme sürecini geçerek başarılı olan bir firmaya verilecek desteğin firmanın yatırım kararına etkisi etki analizi yaparken kesinlikle ölçülmesi gereken bir faktördür. C sürecinde, desteklenen firmanın desteğe

⁹ ASVAPP, 2012:15’ den derlenmiştir

olan ihtiyaı sorgulanmaktadır. Firmanın yatırım yapma sürecinde verilecek olan desteğe ihtiyaı arttıkça desteğin etkisinin arttığı, aksi durumda ise desteğin atıl bir şekilde kullanıldığı düşünülebilir. Bu nedenle, mali desteklerin desteğe en fazla ihtiyaç duyan firmalara tahsis edilip edilmediği etki analizi mantığında sorgulanması gereken bir durumdur. Bu aşamada maksimum etki, firmaların 'Bu programdan destek almasaydınız planladığınız yatırımı nasıl gerçekleştirdiniz?' sorusuna 'Yatırımı gerekleştiremezdik' cevabı vermeleriyle oluşacaktır. Aynı mantıkla firmaların 'Yatırımı destek almasak da gerçekleştirdik' cevabı verilen desteğin atıl kaldığı sonucunu doğuracaktır.

D aşaması etki analizi sürecinde ölçülmesi gereken en önemli ıktıları barındırmaktadır. Etki analizi ile ölçülemeyen E ve F aşamalarının aksine, sağlanan desteklerin firma düzeyinde ne tür sonuçlar doğurduğu bu çıktıların analizi ile mümkündür. Yapılacak analiz uygulanan programın fayda-maliyet analizinin yapılmasına imkan sağlayacaktır. Nitekim bu çalışma, izleme ve değerlendirme süreçlerinden ziyade C ve D aşamalarında bahsedilen ıktıları ölçmeyi amaçlamaktadır.

YÖNTEM

3

3. YÖNTEM

Bu çalışmanın ana amacı 2011 Yılı KOBİ Mali Destek Programı kapsamında destek almış olan firmaların 2014 ve 2011 yılları arasında net satışlarındaki değişimi, çalışan sayılarındaki değişimi ve ihracat tutarlarındaki değişimi tespit etmektir. Bu amaca yönelik olarak yukarıda bahsedilen karşıt durum etki analizi yöntemi çatısı altında yarı deneysel analiz yöntemlerinden olan Eğilim Skoru Eşleştirme ve Farkın Farkı yöntemleri beraber kullanılmıştır.

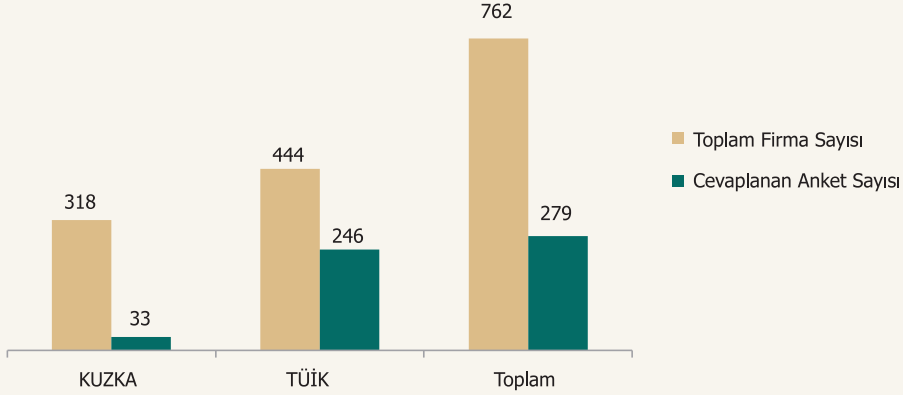
KOBİ Mali Destek Programı kapsamında projesini tamamlamış olan 52 firmanın 48 tanesinin imalat sektöründe faaliyet gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sebeple, analizin sadece imalat sektöründeki firmaları kapsamı kararlaştırılmıştır. 48 firmadan 2'si 2016 yılı itibarıyla kapanmış oldukları için analize 46 firma üzerinden devam edilmiştir.

Çalışma öncesi hazırlık aşamasında KUZKA bünyesinde bir Etki Analizi Çalışma Grubu oluşturulmuş ve çalışma bu grubun koordinesinde gerçekleştirilmiştir. Sonraki süreçte Karşıt Durum Etki Analizi Yöntemi hakkında deneyim sahibi Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK yetkilileri, firma bilançoları ve gelir tabloları hakkında pratik ve teorik bilgi sahibi akademisyenler, SMMM ve Yeminli Mali Müşavirler ile toplantılar yapılarak yöntemde kullanılması planlanan değişkenler istişare edilmiştir. Soru formu oluşturma sürecinde TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü aracılığıyla iletişime geçilen TÜİK Başkanlığı'nın önerileri dikkate alınarak formda iyileştirmeler yapılmıştır.

Yapılan istişareler sonucunda, çalışmanın güvenilirliği ve sonuçların doğruluğunu arttırmak amacıyla, anket yoluyla elde edilecek verilerin bir kısmında katılımcıların beyanından ziyade idari kayıtların esas alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle, çalışmada görev alacak anketörlere eğitim verilirken saha çalışmasından elde edilecek verilerde, özellikle bağımsız değişkenler için firmaların mali tablolarının ve diğer idari kayıtlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu amaçla, saha çalışmasında görev alan TÜİK Anketörleri, önceki deneyimlerinden faydalanarak firmalara yapacakları ziyaretlerden önce her bir firmanın mali iş ve işlemlerini yürütmekle sorumlu SMMM ile görüşmüşlerdir.

Önceki bölümde belirtildiği üzere, Karşıt Durum Etki Değerlendirmesi yapabilmek için yeterli sayıda firmaya sahip bir kontrol grubunun oluşturulması gerekmektedir. Kontrol grubunda yer alacak firmaların yatırım yapma, büyüme isteği vb. açıdan müdahale grubundaki firmalarla aynı motivasyona sahip olması gerekmektedir. Yani, kontrol grubunun Ajansımız 2011 Yılı KOBİ Mali Destek Programı'na başvurmuş ancak destek alamamış firmalardan oluşturulması gerektiği düşünülebilir. Ancak, programa başvurmuş ama destek alamamış firma sayısı 110 olsa da bu 110 firmanın sadece 45 tanesinin imalat sektöründe olduğu tespit edilmiştir. Dolayısı ile kontrol grubunda yer alacak firma sayısını arttırabilmek amacıyla, tüm firmaların benzer motivasyonlara sahip oldukları varsayımı altında, TR82 Bölgesinde buluna Ticaret ve Sanayi Odalarına kayıtlı, 2011 yılında NACE Rev. 2 düzeyinde İmalat Sektörü altında faaliyet göstermekte olan tüm faal firmalar analize dahil edilmiştir.

Bu kapsamda, ilgili yılda Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerinin Ticaret ve Sanayi Odalarında İmalat sektöründe kayıtlı 46 tanesi müdahale 692 tanesi ise kontrol grubunu oluşturacak şekilde 762 işletme çalışmanın kitlesini oluşturmuştur. Bu firmaların 444 tanesine TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü ile yapılan protokol gereği TÜİK tarafından, 39 tanesine ise Ajansımız tarafından yüz yüze ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Geriye kalan 279 firmaya ise anketler posta yolu ile gönderilmiştir. Tüm bu çalışmaların sonucunda, 246 adet TÜİK, 33 adet Ajans olmak üzere toplamda 279 firma ankete dönüş sağlamıştır.

Şekil 10: Anket Cevaplanma Sayıları

Saha çalışmasından elde edilen veriler sonrası bazı firmalar analiz dışı bırakılmıştır. Analiz dışı bırakılma kriterleri ve analiz dışı bırakılan firma sayıları Tablo 3’de gösterilmektedir.

1. kriter olan “Firma merkezi TR82 dışında ise” kriteri 2011 Yılı KOBİ MDP’ye firma merkezi bölge dışında olan firmalar başvurmadığı için oluşturulmuştur. Bu husus düşünülerek katılımcılara anketin 4. Sorusu “Firmanızın merkezi TR82 Bölgesinde (Kastamonu-Çankırı-Sinop) mı?” sorusu sorulmuştur.
2. kriter olan “Ana faaliyeti üretim değil ise” kriteri TSO kayıtlarında imalat sektörü altında sınıflandırılan ancak ana faaliyeti imalat olmayan firmaları kapsamaktadır. Bu hususun tespiti anketin 8. Sorusu “Firmanızın Ana Faaliyet Konusu (biliniyorsa NACE Kodu) nedir?” sorusu ile yapılmıştır.
3. kriter olan “Üretiminin %70’inden azı TR82 bölgesinde ise” kriteri firmaların başka bölgelerdeki üretim rakamlarının analizdeki net satış değerlerine daha az etki etmesi için oluşturulmuştur. Bu husus firmaya anketin 6. Sorusu olan “Firmanız birden fazla işyerinde üretim yapıyorsa TR82 Bölgesinde yapılan üretiminizin toplam üretiminizdeki payı nedir?” sorusu ile tespit edilmiştir.
4. kriter olan “2011 yılında kapalı ise” kriteri sadece kontrol grubunu kapsamakta olup analiz modelinde sadece 2011 yılı verileri kullanılacağı için oluşturulmuştur. Bu husus anketin 3. Sorusu olan “Firma merkezinizin meslek odasına kayıt tarihi (AA/YYYY)” ile tespit edilmiştir.
5. kriter olan “2010 ve 2011 yıllarında üst üste KOBİ değil ise” kriteri KOBİ olmayan firmaların mali destek programına başvurmaları yasak olduğu için oluşturulmuştur. Bu hususun tespiti firmaların 2010 ve 2011 yılları net satış ve çalışan sayıları rakamlarına bakılarak yapılmıştır.
6. kriter “Veriler temin edilememiş ise” kriteri anketleri çeşitli sebeplerle eksik veya yarım dolduran firmalar olduğu için oluşturulmuştur.
7. kriter verilerin özensiz girildiği şüphesi üzerine oluşturulmuştur.

Tablo 3: Analiz Dışı Bırakma Kriterleri

	Analiz Dışı Bırakma Kriterleri	Analiz Dışı Bırakılan Firma Sayısı
Kriter 1	Firma merkezi TR82 dışında ise	12
Kriter 2	Ana faaliyet üretim değil ise	33
Kriter 3	Üretim %70'inden azı TR82 Bölgesinde ise	3
Kriter 4	2011 yılında kapalı ise	20
Kriter 5	2010 ve 2011 yıllarında üst üste KOBİ değil ise	3
Kriter 6	Veriler temin edilememiş ise	21
Kriter 7	Veriler 7 yıl boyunca sabit ise	10

279 firmadan 102'si analiz dışı kaldıktan sonra analiz 177 firma üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu firmaların kontrol ve müdahale grubu olarak dağılımı Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4: Analize Dahiliyet Dağılımı

	Müdahale	Kontrol	Toplam
Analize Dahil	42	135	177
Analiz Dışı	4	98	102
Toplam	46	233	279

Eğilim Skoru Eşleştirme yönteminde kullanılması planlanan bağımlı değişkenler, bağımsız değişkenler ve kontrol değişkenleri Tablo 5'de ve bu değişkenlerden hangilerinin modelde yer aldığı Tablo 6'da belirtilmektedir.

Tablo 5'de yer alan tüm değişkenleri içeren bir probit model kurulmuş ve bu modele ilişkin eğilim skoru eşleştirmeleri yapılmıştır. Bağımlı değişkenlerden olan "İhracat Tutarındaki Değişim" için analize sadece ihracat yapan firmalar dahil olacağından ve ihracat yapan firma sayısı çok az olduğundan bu değişken için istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilememiştir. Dolayısıyla bu değişkenden modelden çıkartılmıştır.

Tablo 5: Analizde Kullanılması Planlanmış Değişkenler

	Bağımlı Değişkenler	Bağımsız Değişkenler	Kontrol Değişkenleri
1	Net Satışlardaki Değişim ¹⁰	2011 Yılı Net Satış	KOBİ Ölçeği (Mikro, Küçük, Orta)
2	Çalışan Sayısındaki Değişim ¹¹	2011 Yılı İstihdam	NACE (C10, C16, C23, C31, C diğer)
3	İhracat Tutarındaki Değişim	2011 Yılı İhracat Tutarı	Faaliyet Yılı Grubu (0-4 yıl, 5-14 yıl, 15+ yıl)
4	Üretim Kapasitesindeki Değişim ¹²	Faaliyet Yaşı	Faaliyet Yaşının 10'dan Fazla Olması Durumu
5		Teknik Uzmanlık Yılı	Teknoloji Düzeyi (Düşük, Orta düşük, Orta yüksek, Yüksek)
6			İhracat Yapma Durumu
7			2011-2012-2013 Yıllarında Özkaynaklarıyla Yatırım Yapma Durumu
8			2011-2012-2013 Yıllarında Ajans'tan Başka Kurumdan Destek Alma Durumu
9			2011 Net Satışlarının 2010 Yılındakinden Yüksek Olması Durumu
10			2011 Çalışan Sayısının 2010 Yılındakinden Yüksek Olması Durumu
11			Anonim Şirket Olma Durumu

Eşleştirme sonrası müdahale ve kontrol grubunun bağımsız ve kontrol değişkenlerinin ortalamalarının tümünün dengelenmediği görülmüştür. Buna istinaden, bazı değişkenler için farklı formlar denenmiş ve bazı değişkenler modelden çıkarılmıştır. Bazı değişkenler kullanılmaları planlanmış olsa bile 2011 yılındaki destek alma olasılığı hesabında kullanılamayacağı için çıkarılmıştır. Denenmiş olan onlarca farklı modelden eşleştirme sonrası en iyi dengelenmeyi elde eden ve 2011 yılını KOBİ MDP değerlendirme rehberindeki kriterleri en iyi yansıtan değişkenleri içeren model Tablo 6'da gösterilmektedir.

İki bağımlı değişken için de aynı model kullanılmıştır. Probit modelde Ln formunda 2011 Yılı Net Satış, 2011 Yılı İstihdam ve Teknik Uzmanlık Yılı bağımsız değişken olarak, 2011 Yılı Net Satışlarının 2010 Yılındakinden Yüksek Olması Durumu ve 2011 Yılı Çalışan Sayısının 2010 Yılındakinden Yüksek Olması Durumu değişkenleri ise kukla değişken olarak yer almaktadır. Bu modelin sonucunda analize dahil olan

10 Bu çalışmada, firmaların faaliyet karları yerine net satış rakamlarında oluşan değişim bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. Bu seçimde çalışma öncesi yapılan istişarelerde edinilen görüşler etkili olmuştur. Yapılan istişarelerde, Ülkemizde faaliyet gösteren firmaların çoğunun mali tablolarında karlılık rakamlarının gerçeği yansıtmadığı, dolayısıyla analizde karlılığın ölçülmesinin sonuçların güvenilirliğini olumsuz etkileyeceği kanaati oluşmuştur.

11 Çalışan sayısındaki değişim ölçülürken sonuçları mevsimsellik etkisinden arındırmak için firmaların ilgili yıldaki Şubat-Mayıs-Ağustos-Kasım aylarına ait SGK Hizmet Listelerinde belirtilen ücretli çalışan sayılarının ortalaması dikkate alınmıştır.

12 Programın önceliklerinde yer alan İşletmelerin mal ve hizmet üretim kapasitelerinin artırılmasını hedefini ölçmek amacıyla düşünülen bu değişken, yine yapılan istişareler sonucu oluşan, 'kapasite raporlarının gerçeği yansıtmadığı' görüşü üzerine analizden çıkarılmıştır.

destek alan (müdahale grubu) ve destek almayan (kontrol grubu) firmaların her biri için destek alma olasılığı (eğilim skoru) hesaplanmıştır. Daha sonra bu olasılıklar göz önünde bulundurularak bir istatistik paket programı ile müdahale ve kontrol firmaları için eğilim skoru eşleştirmeleri yapılarak net satışlardaki ve çalışan sayısındaki değişim hesaplanmıştır.

Tablo 6: Analizde Kullanılan Değişkenler

	Bağımlı Değişkenler	Bağımsız Değişkenler	Kontrol Değişkenleri
1	Net Satışlardaki Değişim	2011 Yılı Net Satış (ln)	2011 Yılı Net Satışlarının 2010 Yılındakinden Yüksek Olması Durumu
2	Çalışan Sayısındaki Değişim	2011 Yılı İstihdam	2011 Yılı Çalışan Sayısının 2010 Yılındakinden Yüksek Olması Durumu
3		Teknik Uzmanlık Yılı	

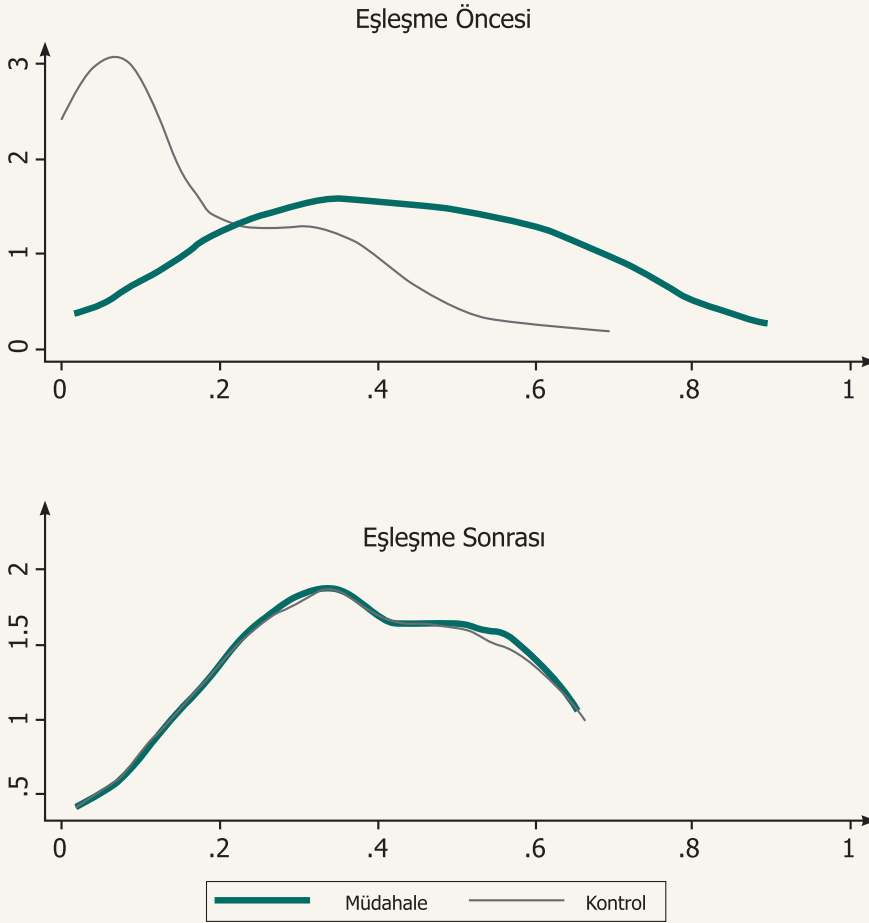
Ajansımız 2011 Yılı Mali Destek Programından yararlanma olasılığını hesaplayan probit model sonuçları aşağıda gösterilmektedir. Modelde yer alan "Ln formundaki 2011 Yılı Net Satışları" %99 güven düzeyinde destek alma olasılığını pozitif yönde etkilemektedir. Modelde yer alan diğer değişkenler destek alma olasılığını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde açıklayamıyor olsa da eşleştirme sonrası 2011 yılı için müdahale ve kontrol grubu ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmaması hipotezini sağladıklarından (Bknz. Tablo 8) modelde bırakılmışlardır.

Tablo 7: 2011 Yılında Destek Alma Durumu İçin Probit Model (probit ve dprobit)

Değişkenler	dF/ dx	Std. Err.	z	P> z
2011 Yılı Net Satış (ln)	.13872	.02694	4.79	0.000
2011 Yılı Çalışan	-.00145	.00099	-1.46	0.145
Teknik Uzmanlık Yılı	.06618	.04169	1.58	0.113
Net Satış (2011>2010) ise	-.00576	.08217	-0.07	0.944
Çalışan Sayısı (2011>2010) ise	.02980	.06187	0.48	0.630

Her bir firma için destek alma olasılığı olan eğilim skorları probit modelle belirlendikten sonra destek alan ve almayan firmaların eşleştirilmesi yapılmıştır. Eşleştirme için yerine koyarak ortak alanda yer alan en yakın komşu eşleştirme yöntemi ana yöntem olarak tercih edilmiştir.

Bağımsız ve kontrol değişkenleri için eşleştirme öncesi ve sonrası olarak çıkarılan tanımlayıcı istatistikler ile müdahale ve kontrol grubundaki firmaların karşılaştırıldığı t-testi incelendiğinde, eşleştirme sonrası müdahale ve kontrol grubunun her bir değişken bazında ortalamalarının birbirinden farklı olduğu söylenemeyecektir. Bunun yanında, eşleştirme sonrası yanlılığın eşleştirme öncesi yanlılıktan daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca müdahale ve kontrol grubunun eşleştirme sonrası her bir değişken açısından dengelendiği görülmektedir.

Grafik 1: Eğilim Skoru Dağılımı için Kernel Density Grafikleri

Eğilim skorları için oluşturulan kernel density grafiği incelendiğinde müdahale ve kontrol gruplarının eğilim skorlarının eşleştirme öncesinde birbirinden oldukça farklı olduğu ancak eşleşme sonrasında birbirine benzediği görülmektedir.

Tablo 8: Eşleşme Öncesi ve Sonrası için Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Eşleşme Durumu	(Ort) Müdahale	(Ort) Kontrol	Yanıluluk %	Yanılılıktaki azalma	t-test t	t-test p> t	V(T)/V(C)
2011 Yılı Net Satış (ln)	U	14.656	12.941	118.8		6.28	0.000	0.57
	M	14.398	14.403	-0.4	99.7	-0.02	0.983	0.80
2011 Yılı Çalışan	U	35.643	20.37	46.0		2.53	0.012	0.79
	M	34.703	34.297	1.2	97.3	0.05	0.959	0.88
Teknik Uzmanlık Yılı	U	4.7857	4.4148	50.1		2.52	0.013	0.33*
	M	4.7568	4.7838	-3.6	92.7	-0.19	0.850	0.66
Net Satış (2011>2010) ise	U	.85714	.78519	18.7		1.02	0.309	.
	M	.83784	.83784	0.0	100.0	0.00	1.000	.
Çalışan Sayısı (2011>2010) ise	U	.57143	.43704	26.9		1.53	0.129	.
	M	.59459	.51351	16.2	39.7	0.69	0.490	.

Sonuç olarak, destek alan ve almayan firmaların birbirleriyle eşleştirmeleri yapılırken bir eğilim skoru eşleştirmesi yöntemi olan "Yerine Koyarak Ortak Alanda Yer Alan En Yakın Komşu Yöntemi" (Nearest Neighbor Matching with Replacement within Common Support Boundaries) kullanılmıştır. Bu yöntem uygulandığında ortak alanda yer almayan 5 müdahale firması analiz dışında kalmıştır. Kontrol grubunda yer alan 135 firmadan ise 107'si eşleştirmeye dahil edilmemiştir. Dolayısı ile analiz 37 müdahale ve 28 kontrol firması ile yapılmıştır.

SONUÇLAR

4

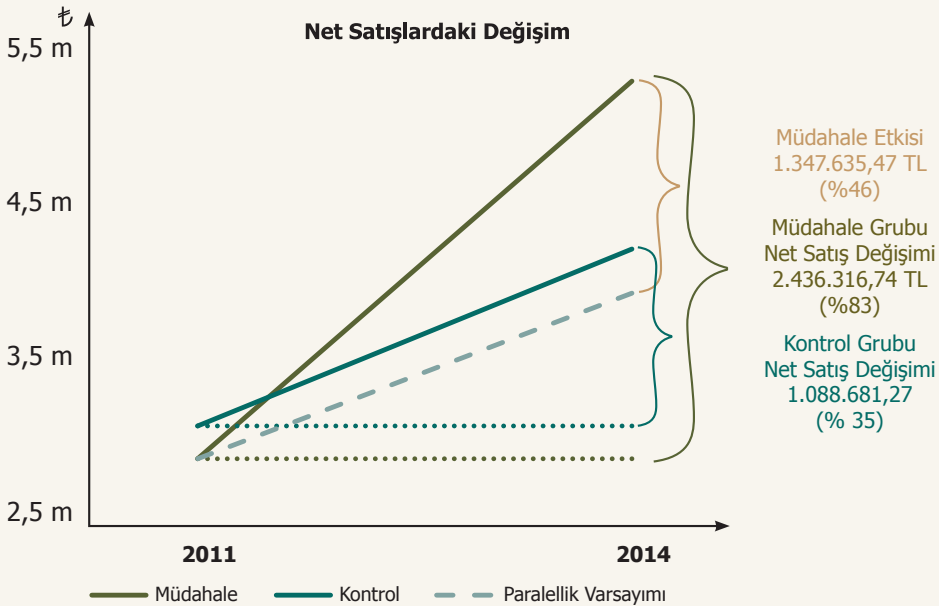
4. SONUÇLAR

Bu bölümde analiz sonrası elde edilen sonuçlar üç başlık altında toplanacaktır. Her bir başlık, KOBİ Mali Destek Programı kapsamında desteklenen firmaların **(1) Net Satışları**, **(2) İstihdam** ve **(3) Yatırım Kararları** üzerinde yarattığı etkiyi ve **(4) Diğer sonuçları** ortaya koymayı amaçlamaktadır.

4.1. Net Satışlar

Müdahale ve kontrol grupları için eşleşme öncesi ve sonrası olmak üzere 2014 Yılı Net Satış, 2011 Yılı Net Satış ve 2014 Yılı – 2011 Yılı Net Satış farkı ortalamaları Tablo 9'da verilmiştir. 2011 Yılı Net Satışları incelendiğinde eşleşme öncesinde müdahale grubunun net satış ortalaması 4.695.238,27 TL ve kontrol grubunun net satış ortalaması 1.272.249,27 TL'dir. Eşleşme sonrası bu rakamların birbirine yaklaştığı ve sırasıyla 2.933.332,28 TL ve 3.145.269,30 TL olduğu görülmektedir. Dolayısı ile 2011 yılında birbirine benzer firmaların analize dahil olduğu anlaşılmaktadır. Eşleşme sonrası '2011 yılı Net Satışları için Müdahale ve Kontrol gruplarının ortalamaları birbirine eşittir' hipotezinin reddedilememesi de bu durumu desteklemektedir.

Eğilim skoru eşleştirmesi sonrası farkın farkı yöntemi uygulanarak müdahalenin destek alanlar üzerindeki gerçek etkisi tespit edilmiştir. 2014 Yılı Net Satışları için Müdahale - Kontrol farkı 1.135.698,45 TL iken 2011 Yılı için bu fark -211.937,02 TL'dir. Bu iki rakamın 2014 - 2011 yılları farkı ise 1.347.635,47 TL olarak bulunmuştur. Dolayısı ile Ajans desteğinin firmaların net satışlarını 2011 yılından 2014 yılına kadar ortalama 1.347.635,47 TL veya %45,94 arttırdığı görülmektedir.

Grafik 2: Net Satışlardaki Değişim

Tablo 9: 2014 ve 2011 Yılları Arasındaki Net Satışlardaki Değişim için Ortalama Müdahale Etkisi

Değişkenler	Örneklem	Müdahale	Kontrol	Müdahale – Kontrol Farkı
2014 Net Satış	Eşleşme öncesi	7397998.39 (42 firma)	2157660.78 (135 firma)	5240337.61
	Eşleşme sonrası	5369649.02 (37 firma)	4233950.58 (28 firma)	1135698.45
2011 Net Satış	Eşleşme öncesi	4695238.27 (42 firma)	1272249.27 (135 firma)	3422989
	Eşleşme sonrası	2933332.28 (37 firma)	3145269.3 (28 firma)	-211937.024
Net Satış Farkı (2014 – 2011)	Eşleşme öncesi	2702760.12 (42 firma)	885411.513 (135 firma)	1817348.6
	Eşleşme sonrası	2436316.74 (37 firma)	1088681.27 (28 firma)	1347635.47

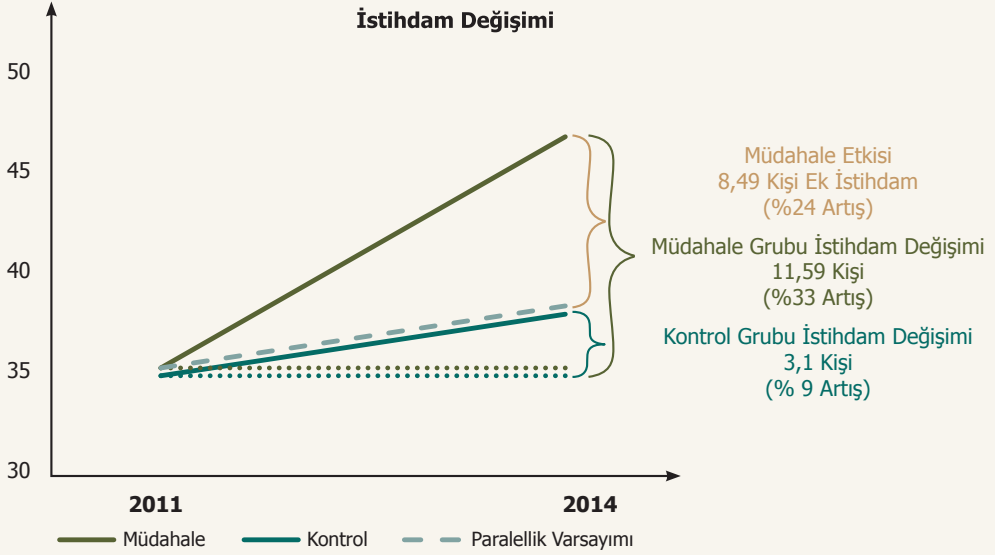
4.2. İstihdam

Müdahale ve kontrol grupları için eşleşme öncesi ve sonrası olmak üzere 2014 Yılı Aylık Ortalama Çalışan Sayısı, 2011 Yılı Aylık Ortalama Çalışan Sayısı ve 2014 Yılı – 2011 Yılı Aylık Ortalama Çalışan Sayısı farkı ortalamaları Tablo 10'da verilmiştir. 2011 Yılı Aylık Ortalama Çalışan Sayısı incelendiğinde eşleşme öncesinde müdahale grubunun çalışan sayısı ortalamasının 35,64 kişi ve kontrol grubunun çalışan sayısı ortalamasının 20,37 kişi olduğu görülmektedir. Eşleşme sonrasında ise bu rakamların birbirine yaklaştığı ve sırasıyla 34,70 ve 34,30'dur. Dolayısı ile 2011 yılında birbirine benzer firmaların analize dahil olduğu anlaşılmaktadır. Eşleşme sonrası '2011 yılı Aylık Ortalama Çalışan Sayısı için Müdahale ve Kontrol gruplarının ortalamaları birbirine eşittir' hipotezinin reddedilememesi de bu durumu destekler niteliktedir.

Eğilim skoru eşleştirmesi sonrası farkın farkı yöntemi uygulanarak müdahalenin destek alanlar üzerindeki gerçek etkisi tespit edilmiştir. 2014 Yılı Aylık Ortalama Çalışan Sayısı için Müdahale - Kontrol farkı 8,89 kişi iken 2011 Yılı için bu fark 0,40 kişidir. Bu iki rakamın 2014 - 2011 yılları farkı ise 8,49 kişi olarak bulunmuştur. Dolayısı Ajans desteğinin firmaların çalışan sayılarını 2011 yılından 2014 yılına kadar 8,49 kişi veya %24,47 arttırdığı görülmektedir.

Tablo 10: 2014 ve 2011 Yılları Arasındaki Çalışan Sayısındaki Değişim için Ortalama Müdahale Etkisi

Değişkenler	Örneklem	Müdahale	Kontrol	Müdahale – Kontrol Farkı
2014 Çalışan	Eşleşme öncesi	48.42 (42 firma)	25.67 (135 firma)	22.75
	Eşleşme sonrası	46.29 (37 firma)	37.40 (28 firma)	8.89
2011 Çalışan	Eşleşme öncesi	35.64 (42 firma)	20.37 (135 firma)	15.27
	Eşleşme sonrası	34.70 (37 firma)	34.30 (28 firma)	.40
Çalışan Farkı (2014 – 2011)	Eşleşme öncesi	12.78 (42 firma)	5.30 (135 firma)	7.48
	Eşleşme sonrası	11.59 (37 firma)	3.10 (28 firma)	8.49

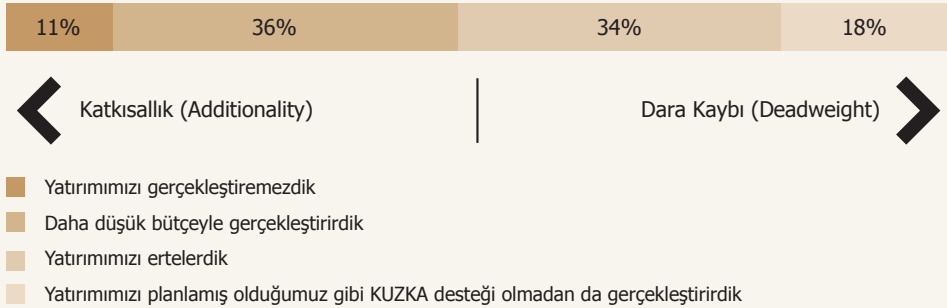

Grafik 3: İstihdamdaki Değişim

4.3. Ajans Desteğinin Katkısalılığı

Bu çalışmanın ikinci bölümünde bahsedilen, desteğin katkısalılık sorgulaması, yapılan saha çalışmasında KOBİ MDP kapsamında desteklenen firmalara **"Ajanstan Destek Almaydınız Yatırımınızı Nasıl Gerçekleştirirdiniz?"** sorusuna verilen cevaplar ile ölçülmüştür. Şekil 11'de gösterildiği üzere, desteklenen firmaların %11,36'sı destek alamamaları durumunda planladıkları yatırımı gerçekleştiremeyeceklerini, % 0'ı yatırımı başka bir bölgede gerçekleştireceklerini, %36,36'sı yatırımı daha düşük bir bütçe ile gerçekleştireceklerini, %34,09 u yatırımlarını erteleyeceklerini ve %18,18'i yatırımlarını destek olmadan da planladıkları gibi yapacaklarını beyan etmişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre, KOBİ MDP'nin destek alan firmaların %82'sinin yatırım kararına doğrudan etki ettiği söylenebilir.

Ajanstan Destek Almaydınız Yatırımınızı Nasıl Gerçekleştirirdiniz?

Şekil 11: Ajans Desteğinin Katkısalılığı

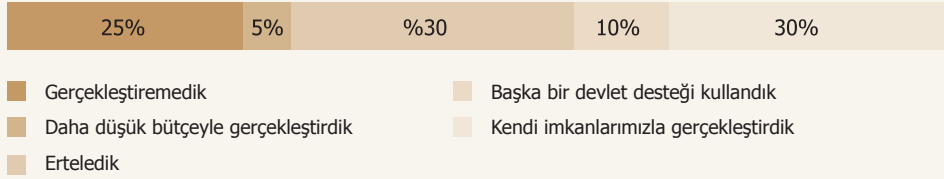
4.4. Diğer Sonuçlar

Analiz sonuçlarının ilk 3 bölümünde daha çok teknik veriler yorumlanmıştır. Bu başlık altında saha çalışmasında katılımcılara sorulan diğer sorular yer almaktadır. Buna göre;

KOBİ MDP'ye başvurup destek alamayan firmalara sorulan **"KUZKA'ya sunduğunuz proje desteklenmediyse planladığınız yatırımı nasıl gerçekleştirdiniz?"** sorusuna verilen cevaplar Şekil 12'de gösterilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre, KOBİ MDP'den destek alamayan firmaların %70'i yatırım kararlarında değişikliğe gitmiştir. Bu sonuç KOBİ MDP'nin destek alan firmalarda olduğu gibi destek alamayan firmalarında yatırım kararına doğrudan etki ettiğini göstermektedir.

Destek alamadığı için yatırım kararını değiştiren firmaların varlığı, bu firmaların Ajans desteğinin katkısallığı sorgulanırken yatırımını destek almadan da gerçekleştirebileceğini beyan eden firmaların yerine seçilmeleri ile desteğin katkısallığının artırılabilceğini göstermektedir. Proje teklifleri değerlendirilirken yapılacak benzer bir sorgulama ile desteğe daha fazla ihtiyaç duyan firmalar seçilebilir.

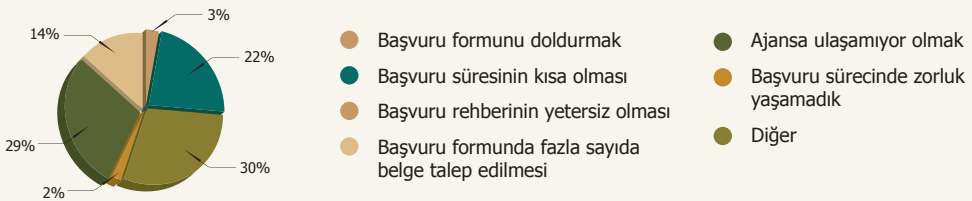
KUZKA'ya sunduğunuz proje desteklenmediyse planladığınız yatırımı nasıl gerçekleştirdiniz?

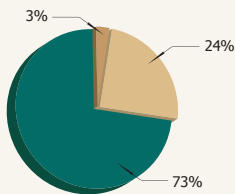
Şekil 12: Desteklenmeyen Firmaların Yatırım Kararları

Saha çalışmasında elde edilen verilere göre, KOBİ MDP'ye başvuran firmalar başvuru sürecinde en çok talep edilen belge sayısının fazlalığı ve başvuru süresinin yeterli olmaması konularında zorlandıklarını beyan etmişlerdir. Öte yandan, başvuru yapan her 4 firmadan 3 tanesi proje teklifi için danışmanlık hizmeti satın almıştır.

Proje Başvurunuzu Yaparken Aşağıdakilerden Hangisi Sizi En Fazla Zorlamıştır?

Şekil 13: Firmaların Başvuru Sürecinde En Fazla Zorlandığı Alan

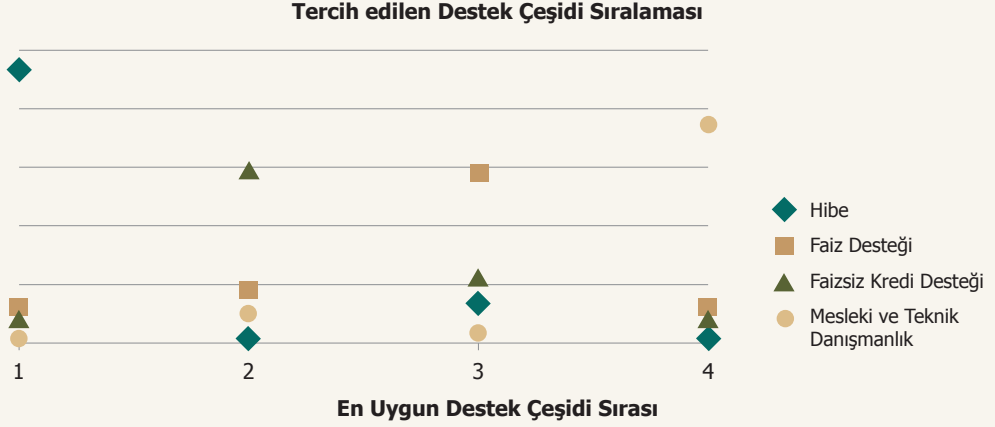

Projenizi Kim Hazırladı?

- Firmamız bünyesinde
- Danışman firma/kışı
- Diğer

Şekil 14: Projenizi Kim Hazırladı?

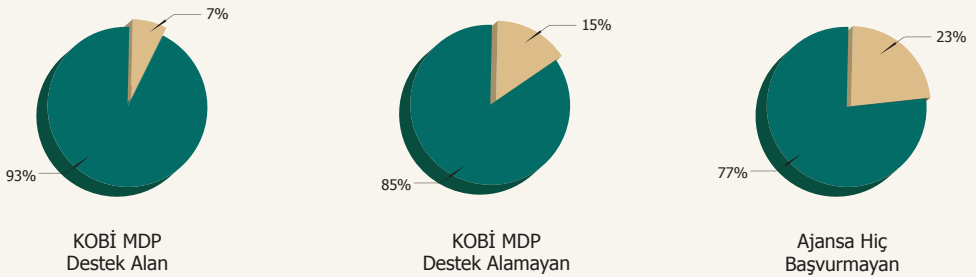
Saha çalışmasına katılan firmalara kalkınma ajansları proje faaliyet destekleme mevzuatında tanımlanan 4 farklı destek mekanizmasından kendilerine en uygun olanları puanlamaları istenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, mevcutta uygulanan hibe mekanizması firmalar tarafından en çok talep edilen destek türü olmuştur. Hibe desteğini Faizsiz Kredi, Faiz ve Mesleki-Teknik Danışmanlık Desteleri izlemiştir.

Şekil 15: Tercih Edilen Destek Çeşidi Sıralaması

Soru formunun sonunda analize dahil olan firmaların KUZKA desteklerine başvuru yapıp yapmama durumları ölçülmek istenmiştir. Bu aşamada elde edilen verilere göre, destek alan firmaların % 93'ü, destek alamayan firmaların % 85'i ve hiç başvuru yapmayan firmaların %77'si Ajans desteklerine başvuru yapmayı istediklerini belirtmişlerdir. Olumsuz cevap veren firmalar yatırım yapma isteklerinin olmaması, projelerinin destekleneceğine inanmamaları, yatırım konularının desteklenecek sektörler arasında olmaması vb. nedenler başvuru yapmaya engel sebepler olarak öne çıkmaktadır. Yine elde edilen sonuçlara göre, destek alan firmalar ile desteğe hiç başvurmeyan firmalar arasında mevcut farkın, hiç başvuru yapmayan firmaların Ajans desteklerine karşı olası önyargılarının bulunması sebebiyle oluştuğu değerlendirilmektedir.

KUZKA Desteklerine Başvurmayı Düşünüyör musunuz?

Şekil 16: KUZKA Desteklerine Başvurma Durumu

ÖNERİLER

5

5. ÖNERİLER

Kalkınma Ajansları Mali Destek Programları incelendiğinde programların çoğunun istihdamın artırılması, rekabetçiliğin geliştirilmesi, verimliliğin artırılması gibi genel hedefler belirlenerek tasarlandıkları görülmüştür. Ancak, bu hedefler çoğu zaman ölçülebilir performans göstergeleri ile tanımlanmamıştır. Peter Drucker'ın ünlü sözü "Ölçemezsen geliştiremezsin (If you can't measure it, you can't improve it.)" sözü aslında bu durumun program tasarımında temel bir eksiklik olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, Kalkınma Ajanslarının program sonrası yaratılan etkinin başarısını sorgularken projelerin kümülatif performans göstergelerini kullanmak yerine her bir destek programının proje döngüsü yönetimi kuralları ışığında mantıksal çerçevesi hazırlanmalıdır. Belirlenen hedeflerin ise spesifik, ölçülebilir, kabul edilebilir, gerçekçi ve belirli bir zaman dilimi atfedilerek oluşturulmuş olması gerekmektedir.

Karşıt durum etki değerlendirmesi yönteminin uygulandığı çalışmaların ortak sıkıntısı olan örneklem büyüklüğü sorunu Ajansımızın yaptığı çalışmada da ön plana çıkmıştır. Kontrol grubu için yeterli firma olmaması analizin gücünü azaltan bir unsurdur. Yapılan çalışma sonucunda her bir müdahale firmasına her bir bağımsız değişken ve kontrol değişkeni bazında en az 1 adet aynı ya da çok yakın değerlere sahip kontrol firması düşmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Kalkınma Ajansları mevzuatınca destek programına başvuran her bir proje bağımsız denetçiler ve değerlendirme komitesi tarafından puanlanmaktadır. Bir projenin desteklenme kararı verilirken firmanın mali yönetim ve işletme kapasitesi, projenin program hedefleriyle olan ilgisi, bütçe-maliyet etkinliği, sonuçların sürdürülebilirliği ve uygulama yöntemi kriterleri göz önünde bulundurulmaktadır. Bu çalışmada kullanılan eğilim skoru eşleştirme yöntemi her bir firmanın destek alma olasılığını hesapladığından, etki analizinde karşıt durum yönetiminin kullanılabilmesi için proje değerlendirme kriterlerinin bağımsız değişken ve kontrol değişkeni oluşturabilecek şekilde tasarlanmalıdır.

Program sonrası yapılan değerlendirmelerdeki en büyük sorun karmaşık yöntemler uygulanmasından ziyade verinin doğru bir şekilde toplanmasıdır. Ajansımızın TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü ile yaptığı protokol sayesinde anketler tecrübeli TÜİK anketörleri tarafından toplandığından verilerin doğruluğu ile ilgili bir şüphe oluşmamıştır. Saha çalışmasının TÜİK aracılığıyla yapılması anket uygulanan kişi ve firmalar nezdinde güven tesis ettiğinden veri temininde zorluk yaşanmamıştır. Öte yandan, çalışmada kritik başarı göstergelerini temsil eden bağımsız ve kontrol değişkenleri için sahadan veri toplanırken firmaların beyanları değil idari kayıtlarının esas alınması gerekmektedir. Bu bilgiler ışığında, Ajans-TÜİK işbirliği modelinin etki analizi çalışmaları için iyi bir örnek olacağı değerlendirilmektedir.

Etki analizi çalışmalarını kolaylaştırmak için Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi üzerinde anket modülü oluşturularak destek başvuruları alınırken zorunlu evrak olarak daha sonraki analizlere altlık teşkil edecek anket toplanması önerilmektedir. Başvuru esnasında tüm başvuranlardan anket yoluyla veri toplanmış olsa bile program bittikten 2 yıl sonra bu firmalardan tekrar veri toplanmalıdır.

Çalışmada elde edilen sonuca göre, KOBİ MDP kapsamında destek alan firmaların net satışlarındaki değişim NACE kodları açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Diğer bir deyişle firmaların net satışları NACE kodlarına göre farklılık göstermemektedir. Bu sonuçtan, analizin sadece imalat sektöründeki firmaları kapsadığı göz önünde bulundurularak, TR82 Bölgesi için, imalat sektörleri içinde ayrıma gidilen programlardan ziyade sektörün tümünü kapsayan programlar tasarlanmasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

6

6. KAYNAKÇA

ASVAPP, "Counterfactual Impact Evaluation Of Cohesion Policy: Impact And Cost-Effectiveness of Investment Subsidies In Italy", Italy, 2012.

Avrupa Birliği, Counterfactual impact evaluation handbook <http://is.jrc.ec.europa.eu/pages/EAP/eInclusion/documents/PARTI-handbook.pdf>

Impact evaluation in practice / Paul J. Gertler ve diğerleri, 2011. The World Bank

Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı, KOBİ Mali Destek Programı, 2011 Yılı Proje Teklif Çağrısı Başvuru Rehberi, 2011.

Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı, TR82 Bölgesi 2011-2013 Bölge Planı, 2011.

MEYDAN, M. Caner, [Planlama Uzmanlığı Tezi] Kalkınma Ajansları Desteklerinin Değerlendirilmesi: Karşıt Durum Etki Değerlendirme Örneği, 2014.

OECD, resmi internet sitesi, çevrimiçi, erişim tarihi (05.11.2016) <http://www.oecd.org/dac/evaluation/49756382.pdf>

EKLER

7

7. EKLER

7.1. Soru Formu

Soru 1. Firmanızın yasal unvanı (2012 yılından sonra isim değişikliği yapılmışsa eski ve yeni ismi belirtilmelidir.)

.....

.....

Soru 2. Firmanızın hukuki durumu

Gerçek Kişi İşletmesi	☐ 1	Kolektif Şirket	☐ 5
Anonim Şirket	☐ 2	Komandit Şirket	☐ 6
Limited Şirket	☐ 3	Diğer	☐ 7
Adi Ortaklık	☐ 4		

.....

Soru 3. Firma merkezinizin meslek odasına kayıt tarihi (AA/YYYY)

□□/□□□□

.....

Soru 4. Firmanızın merkezi TR82 Bölgesinde (Kastamonu-Çankırı-Sinop) mı?

- Evet ☐ 1
- Hayır ☐ 2 → Soru 6'ya geçiniz.

.....

Soru 5. Firmanızın TR82 Bölgesi (Kastamonu-Çankırı-Sinop) dışında Şubesi var mı?

- Evet ☐ 1
- Hayır ☐ 2

.....

Soru 6. Firmanız birden fazla işyerinde üretim yapıyorsa TR82 Bölgesinde yapılan üretiminizin toplam üretiminizdeki payı nedir?

%

Soru 7. Firmanızın Meslek Grubuna Esas NACE Kodu nedir ? . .

Firmanızın Meslek Grubuna Esas NACE Kodunu Ticaret ve Sanayi Odası Faaliyet Belgesinde bulabilirsiniz.

Soru 8. Firmanızın Ana Faaliyet Konusu (biliniyorsa NACE Kodu) nedir?

....

DİKKAT: Ana faaliyet konunuz Meslek Grubuna Esas NACE Kodunuzdan farklı ise cevaplayınız.

DİKKAT: Ana faaliyet: Girişimin faaliyet konusu birden fazla ise ana faaliyet, gayri safi satış hasılatının en çok yaratıldığı faaliyettir. Birden fazla faaliyetin gayri safi satış hasılatı eşit ise en çok çalışanın yürüttüğü faaliyet ana faaliyettir.

Soru 9. Firmanızın yıllar itibari ile Net Satışlarını yazınız.

- 1 2009
- 2 2010
- 3 2011
- 4 2012
- 5 2013
- 6 2014
- 7 2015

DİKKAT:

Lütfen ilgili yıllara ait Gelir Tablolarında yer alan Net Satışlar rakamı giriniz.

Soru 10. Firmanızın yıllar itibari ile aylık ortalama ücretli çalışan sayısını yazınız.

- 1 2009
- 2 2010
- 3 2011
- 4 2012
- 5 2013
- 6 2014
- 7 2015

DİKKAT:

Aylık ortalama ücretli çalışan sayısını belirlerken bu sayıyı mevsimsel etkilerden arındırmak için ilgili yıldaki Şubat-Mayıs-Ağustos-Kasım aylarına ait SGK Hizmet Listelerinde belirtilen çalışan sayıları toplanarak 4'e bölünmelidir.

Soru 10. Firmanızın yıllar itibari ile **aylık** ortalama ücretli çalışan sayısını yazınız.

- 1 2009
- 2 2010
- 3 2011
- 4 2012
- 5 2013
- 6 2014
- 7 2015

DİKKAT:

Lütfen ilgili yıllara ait Gelir Tablolarında yer alan Yurtdışı Satışlar rakamı giriniz.

DİKKAT: Soru 12 cevaplanırken sadece firmanızın yaptığı doğrudan satışların yanında distribütör, ihrac kayıtlı satış vb. üçüncü kişiler aracılığıyla yapılan bütün satışlarınızı göz önünde bulundurunuz.

	2011	2014
1 TR82 (Kastamonu-Çankırı-Sinop)	%	%
2 Ulusal Pazar (Türkiye)	%	%
3 AB ve AB Aday Ülkeleri	%	%
4 Kuzey Amerika (ABD-Kanada)	%	%
5 Asya	%	%
6 Afrika	%	%
7 Ortadoğu	%	%
8 Diğer	%	%
	±	±
Toplam	% 100	% 100

Soru 12. Firmanızın ürettiği ürünlerin **2011** ve **2014** yıllarında satıldığı pazarların Toplam satışlarınıza oranını belirtiniz.

Soru 13. KUZKA' nın 2011 yılında ilana çıktığı KOBİ Mali Destek Programı kapsamında aşağıdaki seçeneklerden size en yakın olanı işaretleyiniz?

- Başvurdum ve projem desteklendi ☐ 1
- Başvurdum ama projem desteklenmedi ☐ 2 → Soru 21'e geçiniz.
- Başvurmadım ☐ 3 → Soru 23'e geçiniz.

Soru 14. 2011-2012-2013 yıllarında KUZKA projenizden hariç olarak kendi öz kaynaklarınızla kapasitenizi arttırıcı makine-ekipman satın alımı yaptınız mı?

- Evet ☐ 1
Hayır ☐ 2 → Soru 15'e geçiniz.

Soru 14.1. Yaptığınız makine-ekipman satın alım tutarını yazınız.

Tutar TL ile en çok çalışanın yürüttüğü faaliyet ana faaliyetidir.

Soru 15. KUZKA'dan aldığınız desteğin yanında başka bir kurumdan da 2011-2012-2013 yılları içerisinde destek aldınız mı?

- Evet ☐ 1
Hayır ☐ 2 → Soru 16'ya geçiniz.

Soru 15.1. Destek aldığınız kurum ve destek tutarını belirtiniz.

Kurum adı
Alınan destek tutarı

Soru 16. KUZKA desteği olmasaydı yatırımınızı nasıl gerçekleştirdiniz?

Yatırımımızı gerçekleştiremezdik	1
Yatırımımızı başka bölgede gerçekleştirdik	2
Daha düşük bütçeyle gerçekleştirdik	3
Yatırımımızı ertelerdik	4
Yatırımımızı planlamış olduğumuz gibi KUZKA desteği olmadan da gerçekleştirdik	5

Soru 17. KUZKA desteğiyle uyguladığınız Projenizin eş finansmanını hangi oranda nasıl karşıladınız?

1 %		Öz kaynak
2 %		Banka Kredisi
3 %		3. Şahıslardan alınan borç
4 %		Başka kurumlardan alınan hibe veya kredi
5 %		Diğer

± _____

%

Soru 18. Aşağıdakilerden hangisi proje uygulama aşamasında en çok zorlandığınız alandır?

Proje uygulama süresi	☐ 1
Satın alma kuralları	☐ 2
Sözleşme değişikliği prosedürü	☐ 3
Raporlama prosedürü	☐ 4
Görünürlük kuralları	☐ 5
Hiçbiri	☐ 6
Diğer	☐ 7

Soru 19. Yürüttüğünüz projeye ilişkin aşağıdaki yorumlardan size uygun olanları seçiniz.(Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

Bu proje ile firmamızda daha önce uygulanan bir projenin devamını sağladık	☐ 1
Bu proje ile ilk defa firma olarak sistematik bir şekilde proje hazırladık, uyguladık, izledik	☐ 2
Bu projeden sonra yeni projeler hazırladık, bunlar için fon kaynakları araştırmaktayız	☐ 3
Bu proje sayesinde diğer firmalarla, kamu kurum kuruluşlarıyla daha önce kurulmamış işbirlikleri kurduk	☐ 4
Bu projeden edindiğimiz tecrübe ile başka kurumlardan hibe/kredi desteği aldık	☐ 5

Soru 20. Yürüttüğünüz projenizin firmanıza olan etkilerini ifade eden aşağıdaki en önemli 5 seçeneği işaretleyiniz.

Üretim kapasitemiz arttı	☐ 1	Müşteri sayımız arttı	☐ 5	Satışlarımız arttı	☐ 9
İhracata başlandı	☐ 2	Verimlilik arttı	☐ 6	Ürün kalitemiz arttı	☐ 10
İhracatımız arttı	☐ 3	Maliyet düştü	☐ 7	Pazarlama gücümüz arttı	☐ 11
Üretimimiz arttı	☐ 4	Kar marjımız arttı	☐ 8	Etkisi olmamıştır	☐ 12

DİKKAT: Soru 13: 1 "Başvurdum ve projem desteklendi" seçeneği işaretlenmiş ise Soru 26'ya geçiniz.

Soru 21. KUZKA'ya sunduğunuz proje desteklenmediyse planladığınız yatırımı nasıl gerçekleştirdiniz?

- Yatırımımızı gerçekleştiremedik ☐ 1
- Yatırımımızı başka bölgede gerçekleştirdik ☐ 2
- Yatırımımızı daha düşük bütçeyle gerçekleştirdik ☐ 3
- Yatırımımızı erteledik ☐ 4
- Yatırımımızı başka bir devlet desteği kullanarak gerçekleştirdik ☐ 5
- Yatırımımızı kendi öz kaynaklarımız/kredi/borç ile gerçekleştirdik ☐ 6

Soru 22. KUZKA'ya sunduğunuz proje desteklenmediyse yatırım için ayırdığınız eş finansmanı nasıl kullandınız?

- Eş finansman ayırmamıştık ☐ 1
- Yatırım araçlarına yönlendirdik (Borsa, döviz, mevduat vb.) ☐ 2
- Aynı yatırım için kullandık ☐ 3
- Farklı bir yatırım için kullandık ☐ 4
- İşletme sermayesi olarak kullandık ☐ 5

Soru 23. 2011-2012-2013 yıllarında kendi öz kaynaklarınızla kapasitenizi arttırıcı makine-ekipman satın alımı yaptınız mı?

- Evet ☐ 1
- Hayır ☐ 2 → Soru 24'e geçiniz.

Soru 23.1. Yaptığınız makine-ekipman satın alımı tutarını yazınız.

Tutar TL

Soru 24. 2011-2012-2013 yılları içerisinde yatırım yaptıysanız başka bir destekten (Teşvik, TKDK, AB, Tarım, KOSGEB vb.) faydalandınız mı?

- Evet ☐ 1
- Hayır ☐ 2 → Soru 25'e geçiniz.

Soru 24.1. Destek aldığınız kurum ve destek tutarını belirtiniz.

Kurum adı	
Alınan destek tutarı	

Soru 25. Proje başvurunuzu yaparken aşağıdakilerden hangisi sizi en fazla zorlamıştır

Proje başvurusunda bulunmadık	☐ 1
Başvuru formunu doldurmak (Faaliyet, bütçe ayrıntıları vb.)	☐ 2
Başvuru süresinin kısa olması	☐ 3
Başvuru rehberinin sorduğumuz tüm sorulara cevap vermiyor oluşu	☐ 4
Başvuru formunda fazla sayıda belge talep edilmesi	☐ 5
Ajansa ulaşamıyor olmak	☐ 6
Başvuru sürecinde zorluk yaşamadık	☐ 7
Diğer	☐ 8

Soru 26. Projenizi kim hazırladı?

Proje başvurusunda bulunmadık	☐ 1
Firmamız bünyesinde (firma sahibi/ortağı/çalışanı)	☐ 2
Danışman firma/kişisi	☐ 3
Diğer	☐ 4

Soru 27. KUZKA'nın sunabileceği destekler olan aşağıdaki seçenekleri size en uygun olandan başlayarak puanlayınız. (1 en uygun, 4 en az uygun)

Hibe Desteği	☐ 1
Faiz Desteği	☐ 2
Faizsiz Kredi Desteği	☐ 3
Mesleki ve Teknik Danışmanlık Desteği	☐ 4

Soru 28. KUZKA desteklerine başvurmayı düşünüyor musunuz?

Evet	☐ 1
Hayır	☐ 2

Hayır ise lütfen nedenini belirtiniz:

.....

.....

.....

.....

.....

Soru 28. KUZKA destekleri hakkında ne düşünüyorsunuz? Önerileriniz var mı?

.....

.....

.....

.....

.....

2011 KOBİ MALİ DESTEK PROGRAMI

Karşıt Durum Etki Değerlendirmesi Raporu

**T.C. KUZEY ANADOLU
KALKINMA AJANSI**
NORTH ANATOLIAN DEVELOPMENT AGENCY

Cebrail Mah. Saray Sk. No: 1 37200 Kastamonu / TÜRKİYE
Tel. : +90 (366) 212 58 52 • Faks: +90 (366) 212 58 55
E-posta: bilgi@kuzka.gov.tr
@TC_KUZKA

Bölgelerin Pusulası,
Özgün Fikirlerin Referans Noktası

www.kuzka.gov.tr